

Slutrapport for kampagnen Berigede fødevarer

INDLEDNING

Det er populært blandt mange virksomheder at markedsføre fødevarer tilsat vitaminer, mineraler eller visse andre stoffer. Disse fødevarer kaldes for berigede fødevarer. Visse andre stoffer kan f.eks. være koffein, aminosyrer og taurin.

Tilsætter man ikke tilladte eller for høje mængder af vitaminer, mineraler eller visse andre stoffer til fødevarer, kan det være forbundet med sundhedsmæssige risici for forbrugere. Berigede fødevarer skal dog indeholde en minimumsmængde af vitaminer og mineraler, så forbrugeren ikke bliver vildledt.

Fødevarestyrelsen har givet en række generelle tilladelser til tilsætning af vitaminer, mineraler og visse andre stoffer for bestemte produktkategorier. De generelle tilladelser er den mængde af næringsstof, der allerede er blevet vurderet sikker og omfatter det samlede indhold (både naturligt og tilsat), der må være i produktet. Det er via en ansøgningsproces muligt for en virksomhed at få tilladelse til tilsætning af et næringsstof i en højere mængde end de generelle tilladelser, hvis mængden er sikker, eller at få godkendt et nyt næringsstof, hvis stoffet er sikkert.

Formålet med kampagnen er at:

- Kontrollere, om virksomheder har meddelt de fornødne oplysninger for berigede fødevarer til Fødevarestyrelsen - dvs. indsendt en notifikation, anmeldelse eller ansøgning.
- Kontrollere, at indholdet af vitaminer og mineraler og visse andre stoffer i det markedsførte produkt er i overensstemmelse med de generelle tilladelser.
- Vejlede virksomhederne om reglerne for tilsætning af vitaminer, mineraler og visse andre stoffer.
- Undersøge, om regelefterlevelsen er forbedret siden sidste kampagne i 2020.

Kontrollen er udført på baggrund af EU-reglerne for tilsætning af vitaminer, mineraler og visse andre stoffer til fødevarer (berigelsesforordningen nr. 1925/2006) og fødevarehygiejne (fødevarehygiejneforordningen nr. 852/2004) samt de danske berigelsesregler (bekendtgørelse nr. 1461/2022 og nr. 634/2022).

KONKLUSION

Næsten 2 ud af 3 virksomheder fik sanktioner ved kontrolbesøgene

Fødevarestyrelsen foretog 83 kontrolbesøg, hvoraf 60 foregik hos virksomheder, der markedsførte berigede fødevarer i 1. led i Danmark. Regelefterlevelsen blandt disse 60 virksomheder var lav, og der blev derfor givet en sanktion ved 58 % af kontrolbesøgene. 33 % af kontrolbesøgene resulterede i indskærpelser, der primært blev givet for manglende notifikation af berigede produkter.

Næsten hver fjerde virksomhed fik forbud mod markedsføring af produkter

Ved 23 % af kontrolbesøgene blev der givet forbud mod produkter, der ikke overholdt de generelle tilladelser for tilsætning. Produkterne skulle derfor have været anmeldt til Fødevarestyrelsen forud for markedsføring. Dertil fik en enkelt virksomhed en bøde (2 %) som led i eskalerende myndighedsudøvelse grundet utilstrækkelig egenkontrol.

Der er mindre styr på berigede produkter end i 2020

Kampagnen var en gentagelse af en kampagne udført i 2020. Regelefterlevelsen er blevet forringet, da der i 2020 blev givet færre sanktioner (47 % af kontrolbesøgene). Næsten en tredjedel af virksomhederne fra dette års kampagne indgik også i kampagnen i 2020, hvilket burde have forbedret regelefterlevelsen.

Fødevarestyrelsen vil fortsat have fokus på kontrol af berigede fødevarer

På baggrund af resultaterne vurderer Fødevarestyrelsen, at der fortsat er et stort behov for vejledning og kontrol af berigede fødevarer. Dette kan både ske i den ordinære kontrol (herunder ved starthjælp) eller fokuseret som prioriteret indsatsområde udover jævnlige kontrolkampagner.

Virksomheder, der samhandler eller importerer, og detailbranchen er særligt udfordret

Det er særligt virksomheder, som samhandler med andre EU-lande eller importerer fra tredjelande, der ikke er opmærksomme på de danske særregler inden for berigelsesområdet. Derudover er regelefterlevelsen ringest i detailbranchen, da virksomhederne formentlig ikke har samme kapacitet til kvalitetskontrol som større engrosvirksomheder.

Under kampagnen uddelte Fødevarestyrelsen, ved behov, en grafisk folder med oplysning om berigede fødevarer. Denne folder kan med fordel opdateres og anvendes i fremtidige indsatser hos særligt mindre virksomheder.

Fremover kan Fødevarestyrelsen lettere udpege relevante virksomheder til kontrol

Under denne kampagne foretog Fødevarestyrelsen en ny registrering i det interne kontrolobjektregister. Det vil derfor fremadrettet være nemmere for Fødevarestyrelsen at sikre en mere effektiv og fokuseret vejlednings- og kontrolindsats i forhold til de relevante virksomheder.

RESULTATER

Antal udførte kontrolbesøg

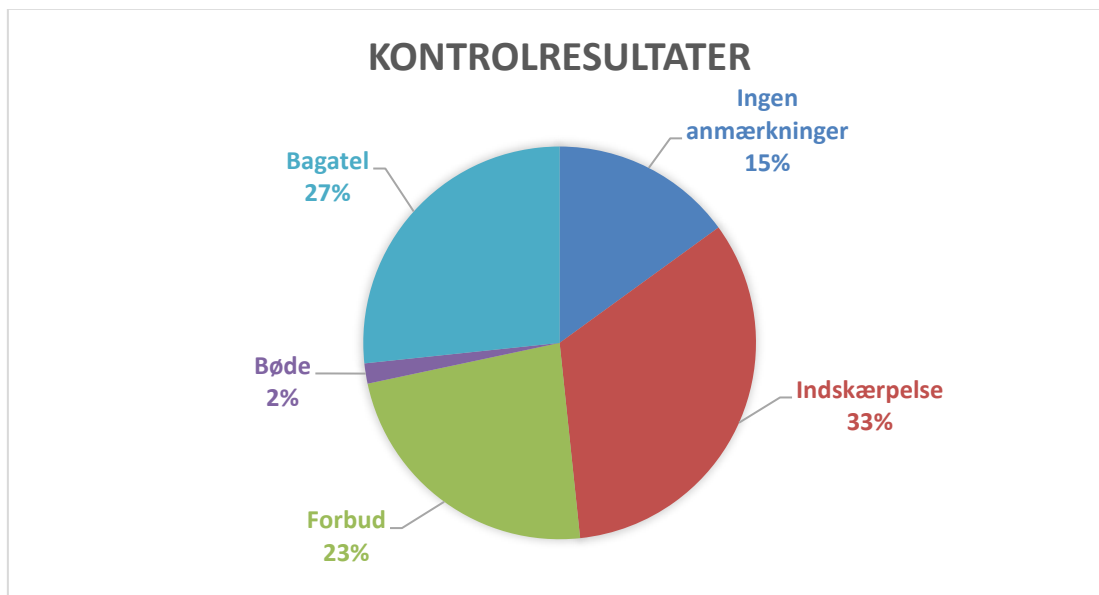
Fødevarestyrelsen udførte i alt 83 kontrolbesøg hos både detail- og engrosvirksomheder. 11 virksomheder markedsførte ikke berigede fødevarer. Ud af de resterende 72 virksomheder markedsførte 11 virksomheder ikke berigede fødevarer i 1. led i Danmark. Dette blev konkluderet fra en stikprøvekontrol af virksomhedens vareudvalg, virksomhedens eget udsagn samt sporbarhedsdokumentation. Yderligere var der én virksomhed, hvor der blev kontrolleret et lovgivningsområde uden for kontrolkampagnen.

De efterfølgende afsnit er baseret på de 60 kontrolbesøg, heraf 21 detail- og 39 engrosvirksomheder, hvor der blev konstateret markedsføring af berigede fødevarer i 1. led i Danmark.

Regelefterlevelse

I figur 1 ses fordelingen af regelefterlevelsen:

- Ved 27 % af kontrolbesøgene blev der konstateret bagatelagtige forhold (16 ud af de 60 kontrolbesøg).
- Ved 33 % af kontrolbesøgene blev der givet en eller flere indskærpelser (20 ud af de 60 kontrolbesøg).
- Ved 23 % af kontrolbesøgene blev der givet et eller flere forbud (14 ud af de 60 kontrolbesøg).
- Ved 2 % af kontrolbesøgene blev der givet en bøde (1 ud af de 60 kontrolbesøg).

Figur 1: Cirkeldiagram over regelefterlevelsen opgjort for de 60 kontrolbesøg.

Fordelingen af kontrolbesøg og sanktioner

Fødevarestyrelsen udførte 21 kontrolbesøg i detailvirksomheder og 39 kontrolbesøg i engrosvirksomheder svarende til en fordelingsprocent på 35 % detail og 65 % engroskontrolbesøg.

I detailvirksomheder var 9,5 % af kontrolbesøgene uden anmærkninger, 43 % udløste en eller flere indskærpsler og 47,5 % udløste et eller flere forbud.

I engrosvirksomheder var 59 % af kontrolbesøgene uden anmærkninger, mens 28 % udløste en eller flere indskærpsler, 10 % udløste et eller flere forbud og 3 % udløste en bøde.

Fordelingen af resultaterne mellem detail og engros fremgår af tabel 1 og 2.

Tabel 1: Typer af detailbrancher, der indgik i kampagnen, og regelefterlevelse opgjort i antal kontrolbesøg.

Branche detail	Ingen anmærkninger	Indskærpsler	Forbud	Bøder
Virksomhed, foreløbig: Butikshandel, f.eks. dagligvareforretning, grønhandel, chokoladeforretning, helsekostforretning	0	0	1	0
Dagligvareforretning uden/med begrænset behandling	2	8	9	0
Markedsføring af fødevarekontaktmaterialer, detail	0	1	0	0
I alt (21)	2 (9,5 %)	9 (43 %)	10 (47,5 %)	0 (0 %)

Tabel 2: Typer af engrosbrancher, der indgik i kampagnen, og regelefterlevelse opgjort i antal kontrolbesøg.

Branche engros	Ingen anmærkninger	Indskærpelser	Forbud	Bøder
Lager og evt. engroshandel med salg til detailvirksomheder (detail med engros)	2	0	1	0
Fremstilling af vegetabiliske produkter mv. evt. med indhold af forarbejdede animalske produkter	2	1	0	0
Fremstilling af animalske produkter - Mælk og ost	1	0	0	0
Fremstilling af drikkevarer m.v.	2	0	0	0
Fremstilling af animalske produkter - Andre produkter	0	1	0	0
Kontorvirksomhed eller agenturvirksomhed - uden lager	12	5	1	0
Lager/lagerhotel og evt. engroshandel - Uden køl/frost	4	4	1	1
Lager/lagerhotel og evt. engroshandel - Med køl/frost	0	0	1	0
I alt (39)	23 (59 %)	11 (28 %)	4 (10 %)	1 (3 %)

Overtrædelsestyper

- **Bagatelagtige forhold:** Ved 27 % af kontrolbesøgene var der forhold, der i det konkrete tilfælde blev vurderet som bagatelagtige. De forhold, der typisk er vurderet som bagatelagtige, har bl.a. været,
  - når virksomhedens skriftlige risikoanalyse var utilstrækkelig for aktiviteter relateret til berigede fødevarer,
  - når virksomheden ikke havde meddelt Fødevarestyrelsen permanent ophør af markedsføringen af berigede produkter, eller
  - når virksomheden ikke havde fået notificeret et enkelt produkt i deres sortiment.
- **Indskærpelser:** Ved 20 kontrolbesøg blev der givet en eller flere indskærpelser. Der var 10 indskærpelser om utilstrækkelig egenkontrol, 22 om manglende notifikation af berigede produkter og en enkelt indskærpelse for manglende overholdelse af minimumskravet. Der var yderligere givet en indskærpelse for overtrædelse af krav til obligatorisk mærkning, men dette falder uden for kampagnens fokusområde.
- **Forbud:** Fødevarestyrelsen gav i alt 17 forbud hos 14 virksomheder for ulovlig markedsføring af fødevarer tilsat vitaminer, mineraler og/eller visse andre stoffer. Det vil sige, at produkterne ikke overholdt de generelle tilladelser. Produkterne skulle have været anmeldt til Fødevarestyrelsen forud for markedsføring. Alle virksomheder, der fik forbud, er registreret til samhandel og/eller import. Dette indikerer, at det særligt er virksomheder, som samhandler med andre europæiske lande eller importerer fra tredjelande, der ikke er opmærksomme på de danske særregler inden for berigelsesområdet.
- **Bødeforlæg:** Der blev givet et bødeforlæg hos én virksomhed, der ikke havde risikovurderet sine aktiviteter med berigede fødevarer i sin skriftlige risikoanalyse. Der er tale om eskalerende myndighedsudøvelse grundet tidligere overtrædelser på området (utilstrækkelig egenkontrol). Bøden blev givet i engrosbranchen.
- **Vejledning:** Fødevarestyrelsen vejledte ved hovedparten af kontrolbesøgene. Engrosvirksomhederne blev primært vejledt om reglerne for egenkontrol samt import. Detailvirksomhederne blev vejledt med større fokus på berigelsesreglerne. I nogle tilfælde udleverede Fødevarestyrelsen en folder med oplysning om berigede fødevarer i forbindelse med vejledningen.

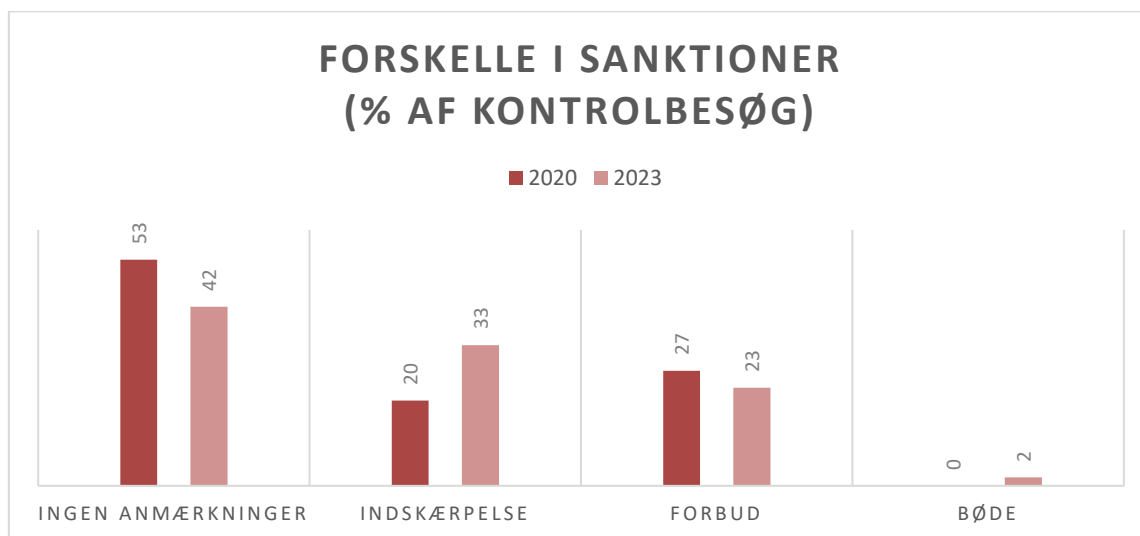
Opfølgning på sanktioner

Ved slutrapportens udarbejdelse er der fulgt op i 24 ud af de i alt 35 virksomheder, der blev sanktioneret. I 90,6 % af tilfældene (29 ud af 32 delresultater/sanktioner) har virksomhederne rettet op på forholdene. Ved de resterende 9,4 % af delresultaterne er der varslet bøde, da forholdene allerede har været sanktioneret hos de to virksomheder.

Sammenligning med tidligere kampagner

Denne kampagne var på mange måder en gentagelse af kampagnen, der kørte i 2020. Dette års kampagne lagde dog yderligere vægt på vejledningsaspektet. Det blev gjort ved at udarbejde en 1-sidet grafisk folder med QR-kode til brug for kampagnen. Formålet var at imødekomme et ønske om at fysisk kunne give små eller nyopstartede virksomheder en nem adgang til Fødevarestyrelsens vejledning på fvst.dk. Fødevarestyrelsen vurderer, at folderen var en hjælp for særligt de mindre virksomheder.

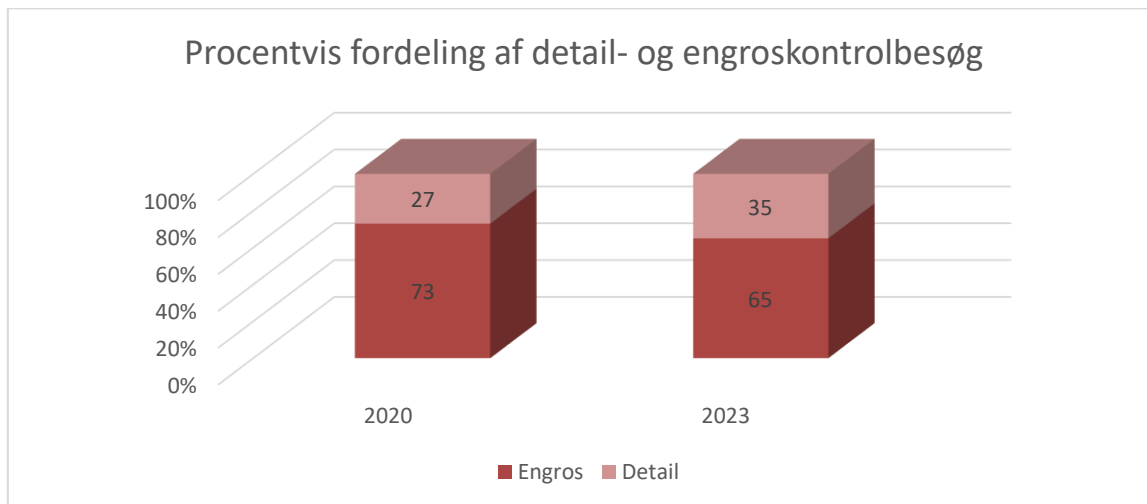
Ved kontrolkampagnen i 2020 blev der ved 47 % af de 64 kontrolbesøg givet sanktioner, men denne andel ligger på 58 % for de 60 kontrolbesøg i 2023. I 2020 blev der givet indskærpelser ved 20 % og forbud ved 27 % af kontrolbesøgene, mens fordelingen i 2023 var indskærpelser ved 33 %, forbud ved 23 % og bøde ved 2 % af kontrolbesøgene (se figur 2).

Figur 2: Forskelle i sanktionstyper (% af kontrolbesøg) mellem kampagnen i 2020 og 2023.

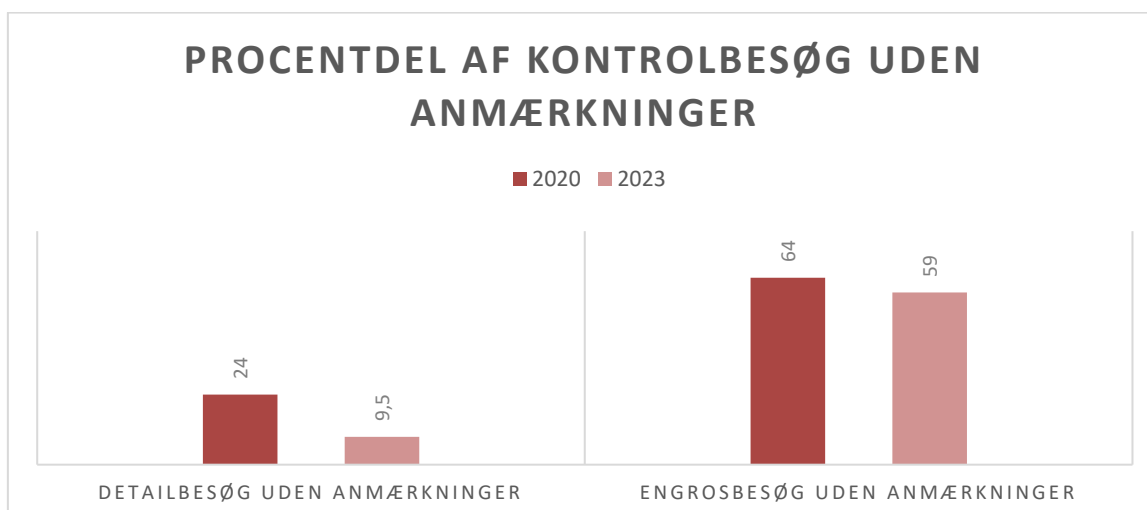
Der er sket en stigning i kontrolbesøg med indskærpelser og et lille fald i kontrolbesøg med forbud. Der er således ikke sket en forbedring i regelefterlevelsen på området til trods for, at næsten en tredjedel af virksomhederne i denne kampagne (19 stk.) har været besøgt under begge kontrolkampagner. Blandt de 19 virksomheder blev der givet to forbud og seks indskærpelser i 2023.

Begge år har der været flest kontrolbesøg i engrosbranchen (se figur 3). Det skyldes, at 1. led ofte er en engrosvirksomhed.

Figur 3: Søjlediagram over den procentvise fordeling af detail- og engroskontrolbesøg.

I både 2020 og 2023 var det særligt detailbranchen, som var udfordret af berigelsesreglerne (se figur 4). I 2020 fik kun 24 % af detailkontrolbesøgene ingen anmærkninger, mens det var ved 64 % af engroskontrolbesøgene. I 2023 var der tale om blot 9,5 % af detailkontrolbesøgene og 59 % af engroskontrolbesøgene, som forløb uden anmærkninger. Denne forskel i regelefterlevelse mellem detail- og engrosleddet skyldes formodentlig fortsat, at de større engrosvirksomheder har en særskilt kvalitetsafdeling med bedre kendskab til reglerne for berigede fødevarer.

Figur 4: Søjlediagram over procentdel af kontrolbesøg uden anmærkninger.

Særligt om Prime-drikke

Undervejs i kampagneperioden blev Fødevarestyrelsen opmærksom på, at læskedrikke under navnet "Prime" blev forhandlet på det danske marked, og at drikkene ikke overholdt de danske berigelsesregler. Fødevarestyrelsen modtog en række eksterne anmeldelser (klager) over virksomheders markedsføring af drikkene. Fødevarestyrelsen foretog kontrollen af Prime-drikke som anmeldelsestilsyn og ikke kampagnetilsyn. Derfor fremgår overtrædelser ved markedsføring af Prime-drikke ikke af rapportens resultater. Det var både Fødevarestyrelsens Fødevarerejsehold og fødevarekontrollenheder, der kontrollerede Prime-drikke.

Efterfølgende er der lanceret en ny variant af læskedrikken "Prime Hydration", hvis indhold af vitaminer og mineraler er tilpasset de danske tilladelser, og som er notificeret til Fødevarestyrelsen. Denne variant er derfor lovligt markedsført og er blevet kontrolleret af Fødevarestyrelsen.

METODE

Kampagnen blev udført i perioden den 1. marts 2023 til den 30. juni 2023. Kontrolbesøgene blev primært gennemført som uanmeldte kontrolbesøg hos detail- og engrosvirksomheder. Virksomhederne blev udvalgt til kampagnen ud fra viden eller formodning om, at de markedsfører fødevarer tilsat vitaminer, mineraler og visse andre stoffer som 1. led i Danmark. Som eksempler kan nævnes fremstillingsvirksomheder, importører (tredjeland og samhandel) deriblandt kontorvirksomheder, internetvirksomheder, detailbutikker og lager med engroshandel.

Fødevarestyrelsen kontrollerede:

- Om virksomheder havde meddelt de fornødne oplysninger for berigede fødevarer til Fødevarestyrelsen (dvs. indsendt en notifikation, anmeldelse eller ansøgning).
- At indholdet af vitaminer og mineraler og visse andre stoffer i det markedsførte produkt var i overensstemmelse med de generelle tilladelser.
- Virksomhedens risikoanalyse ved markedsføring af fødevarer tilsat visse andre stoffer.

Virksomhederne blev desuden vejledt generelt om reglerne for berigelse og egenkontrol. I tilfælde af at en virksomhed ikke markedsførte berigede fødevarer eller ikke var markedsføringsansvarlig i 1. led blev det noteret på kontrolrapporten, og sporbarhedsdokumentation blev medtaget til evt. kampagneudpegning af leverandør.

Som noget nyt er feltet "Berigede fødevarer" blevet tilføjet i Fødevarestyrelsens interne kontrolobjektregister. Dette felt skal aktiveres af den tilsynsførende for virksomheder, der er producent af eller markedsfører (1. led i Danmark) berigede fødevarer. Herved vil det fremadrettet være nemmere for Fødevarestyrelsen at søge virksomheder frem, som

markedsfører berigede fødevarer og dermed sikre, at lovgivningsområdet kontrolleres hos relevante virksomheder.